

CBU | CENTRUM FÖR FORSKNING
OM BARNNS OCH UNGAS PSYKISKA
HÄLSA OCH UPPVÄXTVILLKOR

VERKSAMHETS- BERÄTTELSE 2022

CBU, Centrum för forskning om barns och ungas
psykiska hälsa och uppväxtvillkor

Verksamhetsberättelse 2022

CBU, Centrum för forskning om barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor
Karlstads universitet

Illustrationer: Stina Wirsén/Söderberg Agentur

Tryck & layout: Universitetstryckeriet, Karlstad 2023

INNEHÅLL

1. Inledning	5
2. Verksamhet	7
2.1 Forskning	7
2.2 Forskarutbildning	8
2.3 Personal som under 2022 deltog i verksamheten	9
2.4 Internationellt	9
2.5 Samverkan	10
2.6 Lokaler och utrustning	10
2.7 Uppföljning och utveckling av verksamheten	10

1. INLEDNING

Centrum för forskning om barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, CBU, är en flervetenskaplig forskningsmiljö med kompetenser från psykologi, socialt arbete, folkhälsovetenskap, omvårdnad och pedagogiskt arbete.

Forskningen avser barn och unga från födseln till 20-årsåldern. Vi vill genom forskningen bidra till att barn och unga får en bra start i livet med stöd från både familj och samhälle. Vi vill medverka till att barn och unga ska få tillgång till kunskapsbaserad prevention, interventioner och behandlingar.

År 2022 var det andra året för CBU och centret var fortfarande under uppbyggnad. Det övergripande målet var att konsolidera och utöka centrets verksamhet.

Forskningen rör prevalens och sociala determinanter relaterade till barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, risk- och skyddsfaktorer. CBU arbetar också med utvärdering av interventioner för barn, unga och deras familjer som är i behov av stöd. Forskningen är inriktad på tillämpning i praktiken och sker ofta i samverkan med till exempel skola, hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Vi vill lyfta vikten av barns och ungas delaktighet och rättigheter, såväl i forskningen som i insatser för dem.

CBU tillhör fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, men forskarna som är knutna till centret kommer från olika ämnen vid båda fakulteter på Karlstads universitet. Under år 2022 var runt 15 forskare från psykologi, socialt arbete, folkhälsovetenskap, pedagogiskt arbete, omvårdnad och idrottsvetenskap knutna till centret och deltog regelbundet i forskningsseminarier och andra aktiviteter. Forskarna representerar hela skalan från doktorander till nydisputerade till mer seniora forskare och professorer.

Ytterligare några forskare har visat intresse för centret och deltagit ibland.

CBU har en webbsida, se kau.se/cbu. Konstnären Stina Wirsén har på uppdrag av centret skapat unika teckningar som får användas inom ramen för centrets arbete. Ett nyhetsbrev skickas två gånger per år till intresserade.

Under år 2022 började CBU:s verksamhet utveckla en tydlig struktur med regelbundna forskningsseminarier, ett forskningsinternat på våren och ett populärvetenskapligt heldagsseminarium under hösten. Det finns ett ökat antal pågående forskningsprojekt och forskningsansökningar (varav två framgångsrika) samt ökade kontakter och samverkan med olika aktörer inom akademien och praktiken. Begränsningar finns med avseende på hur mycket tid forskarna kan avsätta för CBU vid sidan om övriga arbetsuppgifter. I och med att CBU ännu är ett litet centrum, finns också en ekonomisk sårbarhet. Framöver vill vi göra en gemensam programansökan om forskningsmedel, anordna minst ett heldagsseminarium per år för att nå ut med våra forskningsresultat samt välkomna fler doktorander samt postdoks och gästforskare i CBU:s verksamhet.

2. VERKSAMHET

2.1 FORSKNING

Forskningsprojekt som verksamheten deltog i under 2022

Under 2022 deltog forskare från CBU i fyra forskningsprojekt.

1. "SOFIA-studien" är en longitudinell studie om barns sociala, beteendemässiga och fysiska utveckling under ledning av forskare från Örebro universitet. Studien är ett samarbete mellan Örebro universitet, Karlstads universitet och Karlstads kommun. För vidare information om studien, se sofiastudien.nu. Ansvarig forskare vid Karlstads universitet/CBU är Evelina Landstedt i samarbete med Victoria Lönnfjord och Birgitta Persdotter. Finansieringen av deras arbetsinsatser sker dels inom ramen för forsknings- och utvecklingstiden inom tjänsten och dels, när det gäller Evelina Landstedt och Victoria Lönnfjord, genom fakultetens ansökningsstöd som förvaltas av CBU.
2. "Pedagogiska insatser för särskilt begåvade elever i inkluderande utbildningssystem: Forskarskola om pedagogik och särskild begåvning för lärarutbildare", GiftED, med finansiering av Vetenskapsrådet (39 500 000 kr) pågår under 2021 till 2026. Projektet leds av Valerie Margrain och förvaltas av Institutionen för pedagogiska studier, Karlstads universitet. Gisela Priebe ingår i styrgruppen och är huvudhandledare för två doktorander med inriktning mot särskilt begåvade elevers psykiska hälsa och med anknytning till CBU; ersättningen för Gisela Priebe's arbetsinsats förvaltas av CBU. Forskarskolan omfattar sammanlagt 10 doktorander, varav sex vid Karlstads universitet, två vid Stockholms universitet (Mara Westling Allodi) och två vid Mälardalens universitet (Johanna Lundqvist). Se även forskarskolans webbsida kau.se/en/giftedp

De två doktorander som är knutna till CBU är Nadine Huchthausen med projektet "Särskilt begåvade elever och deras sociala situation i skolan" och Charlotta Lindvall med projektet "Betydelsen av stimulans i skolan för särskilt begåvade elevers psykiska hälsa".

Det finns en rådgivande grupp med etablerade forskare inom området särskild begåvning där professor Kirsi Tirri (Finland), professor John Munro (Australien) och professor Ella Idsoe (Norge) ingår. Forskarskolan har även samarbete med Nordic Network for Gifted Education, kau.se/natverksarskildbegavning.
3. "Ansökningar och etikprövningsbeslut när det gäller barns deltagande i forskning om barn som far illa – rätt att delta, nytta och risker", med finansiering av Riksbankens Jubileumsfond (2 577 000 kr) pågår under 2020 till 2023. Totalt 1 101 977 kr överfördes till CBU från Lunds universitet som var tidigare medelsförvaltare, dnr HS 2022/178. Ansvarig forskare

är Gisela Priebe. Projektet genomförs i samarbete med Linnea Wegerstad, universitetslektor vid Juridiska institutionen, Lunds universitet, och professor Sabine Schönfeld, University of Applied Sciences for Social Work, Education and Nursing, Dresden, Tyskland.

4. "Etik i forskning på och med barn som flytt" är Mikael Hagströms doktorandprojekt som finansieras med strategiska medel från Karlstads universitet. Projektet genomförs i nära samarbete med forskningsprojektet som presenteras under punkt 3. Gisela Priebe är huvudhandledare.
5. "Genomförbarhetsstudie gällande samverkan mellan BUP (Barn- och ungdomspsykiatri) och VUP (Vuxenpsykiatri)". Uppdrag av Socialstyrelsen, 500 000 kr, pågår under 2020 till 2022. Totalt 478 132 kr överfördes till CBU från Lunds universitet som var tidigare medelsförvaltare, dnr HS 2022/177. Ansvarig forskare är Gisela Priebe.
6. "Svensk normering av BCFPI (Brief Child and Family Phone Interview)" pausades under pandemin och återupptogs under 2022 med nya etikansökningar. Datainsamlingen finansieras av BCFPI Inc. i Kanada. Ansvarig forskare är Gisela Priebe i samarbete med Markus Andersson, Region Halland, Pia Tallberg, Region Skåne, och Emma Lindeblad, Region Kronoberg och Linnéuniversitetet.

Utöver det deltog Gisela Priebe i ett europeiskt projekt: Euro CAN, Cost CA 19106 Multi sectoral responses to child abuse and neglect.

Brain Unis deltar som representant för CBU i Digital Well Arena, ett projekt för utveckling av digitala välfärdstjänster som drivs av Karlstads universitet i samverkan med ett flertal aktörer.

Ansökningar om forskningsmedel under året utöver ovan nämnda projekt

1. "Förskolebarns rätt att komma till tals i domstolsprocesser", Forte, utlysning för postdok, Mikaela Magnusson och Gisela Priebe. Avslag.
2. "Hand in hand we stand – interprofessionell samverkan inom hälsofrämjande arbete i skolan med fokus på psykisk hälsa", Forte, Nationellt program för forskning om psykisk hälsa, utlysning Barns och ungas psykiska hälsa 2022. Ansvarig forskare: Evelina Landstedt. Avslag.
3. "Piecing the puzzle together: High-risk combinations of early risk factors and developmental paths behind juvenile delinquency", Vetenskapsrådet HS. Ansvarig forskare: Evelina Landstedt. Avslag.
4. "Hand in hand we stand – interprofessionell samverkan inom hälsofrämjande arbete i skolan med fokus på

psykisk hälsa”, Kamprad-stiftelsen. Ansvarig forskare: Evelina Landstedt. Beviljad, 3 500 000 kr. Pågår 2023-2025.

5. ”Barn som anhöriga i primärvården i Region Värmland”, Forskningsamverkan Region Värmland och Karlstads universitet. Ansvarig forskare: Gisela Priebe. Beviljad, 824 000 kr för år 2024, möjlighet till ett års förlängning.

Publikationer

CBU har i sin nuvarande form funnits i två år. Det innebär att ovan nämnda forskningsprojekt ännu inte har lett till referegranskade publikationer, men att dessa är att vänta under kommande år, när projekten har kommit längre. Undantaget är SOFIA-studien, en longitudinell studie som har pågått i många år och som har genererat ett antal publikationer, dock ännu inte inom ramen för CBU. Forskare med anknytning till CBU är också ofta engagerade i forskningsprojekt som påbörjades för flera år sedan eller i forskning som inte ligger inom för CBU:s område.

Seminarieverksamhet och internt

Under 2022 genomfördes 10 forskningsseminarier, i början av året digitalt via Zoom på grund av pandemin och under resten av året som hybrid med möjlighet att delta på plats eller via Zoom. Tiden ägnades åt att presentera och diskutera forskningsansökningar, planerade projekt samt pågående forskning, förmedla nyheter om konferenser, utlysning av forskningsmedel, aktuella rapporter och andra publikationer. Tre doktorander fick under hösten tillfälle att presentera och diskutera sina projekt inför planeringsseminarierna. I regel deltog mellan 10 och 15 personer. De flesta deltagarna kom från Karlstads universitet, men även forskare från andra lärosäten finns med på sändlistan. Seminarieverksamheten är öppen för alla forskare med intresse för CBU:s forskningsområden.

Under våren genomfördes ett lunch-till-lunch-internat på Dömler kursgård med ett tiotal deltagare. Fokusområden för CBU:s verksamhet och en framtida gemensam forskningsansökan diskuterades bland annat. Monica Evermark från RUC (Regionalt utvecklingscentrum) deltog i ett pass om långsiktig samverkan med praktiken, vilket ledde vidare till fortsatta möten och planerade gemensamma aktiviteter.

Stor vikt lades under 2022 vid att lära känna varandras forskningsintressen och kompetenser. Det har gett en bra grund för kommande samarbeten inom CBU.

I november bjöd CBU in till ett heldagsseminarium om ”Barn i familjer där en förälder lider av psykisk ohälsa eller livshotande sjukdom – forskning och praktik”. Under förmiddagen höll Gisela Priebe en introduktion i ämnet,

Emily Bergersen, doktorand vid Karlstads universitet, presenterade sin forskning med familjer som drabbas av livshotande sjukdom och Adrian Falkov, barn- och ungdomspsykiater från Sydney, Australien, talade om The Family Model, en kartläggningsmodell för praktiken som han har utvecklat. Förmiddagen vände sig till praktiker och beslutsfattare inom hälso- och sjukvården, skola och socialtjänst samt till forskare. Cirka 100 personer deltog på plats eller digitalt. På eftermiddagen höll Adrian Falkov en workshop om The Family Model för personer med erfarenhet av modellen.

2.2 FORSKARUTBILDNING

Under 2022 bedrevs ingen egen forskarutbildning vid CBU, men flera doktorander är på olika sätt knutna till CBU. Tre doktorander med en uttalad anknytning till CBU i sin doktorandtjänst påbörjade sin forskarutbildning i februari. Två av dem, Nadine Huchthausen och Charlotta Lindvall, ingår i forskarskolan GiftED och doktorerar i ämnet pedagogiskt arbete. Mikael Hagströms doktorandtjänst i ämnet psykologi finansieras med rektorns strategiska medel. Hans avhandlingsarbete sker i anknytning till projektet om etikprövning av forskning om barn som far illa och fokuserar på forskning med barn som flytt. Alla tre hade sitt planeringsseminarium under hösten och hade inför det även varsin presentation på ett CBU-forskningsseminarium. Utöver dessa tre doktorander har ytterligare några doktorander deltagit i forskningsseminarierna eller annan verksamhet vid CBU. En återkommande kommentar från doktoranderna har varit att de uppskattar kontakten med mer seniora forskare och möjligheten att delta i diskussionerna, till exempel om forskningsansökningar eller forskningsmetodik i pågående eller planerade projekt.

Under hösten 2022 hölls den första av tre forskarutbildningskurser inom ramen för forskarskolan GiftED. Tre doktorandkurser, varav en om särskild begåvade barns psykiska hälsa, ingår i forskarskolan GiftED. Även andra intresserade doktorander, både på nationell och på internationell nivå, har möjlighet att delta. Kurserna handlar om 1) High ability, giftedness and learning: theories and methods in gifted education and research, HT2022, 7,5 hp, Stockholms universitet, 2) Gifted education didactics and differentiation in preschool and school, HT 2023, 7,5 hp, Mälardalens universitet, 3) Social-emotional and psychological wellbeing for gifted children and youth, HT 2024, 7,5 hp, Karlstads universitet/CBU. Den tredje forskarutbildningskursen kommer att planeras och genomföras av Gisela Priebe och Valerie Margrain.

2.3 PERSONAL SOM UNDER 2022 DELTOG I VERKSAMHETEN

Procentuppgifterna inom parentes anger andel av heltid på årsbas och inkluderar såväl administrativa som forskningsrelaterade uppgifter.

- **Gisela Priebe**, professor i psykologi och föreståndare CBU (40%)
- **Carolina Jernbro**, universitetslektor i folkhälsovetenskap och biträdande föreståndare CBU (10%)
- **Anna Valle**, administratör (13%)
- **Mikael Hagström**, doktorand i psykologi (80%)
- **Evelina Landstedt**, universitetslektor i socialt arbete och docent i folkhälsovetenskap (2%)

Jämfört med föregående år har det skett en utökning av den sammanlagda omfattningen av arbete förlagt till CBU, främst genom doktorandtjänsten som finansieras genom strategiska medel. Förhoppningen är att kunna utöka personalen framöver när det gäller tidsomfattning och antal personer.

Övriga forskare deltar i mån av tid inom ramen för de tjänster de har i sina respektive ämnen:

- **Kjerstin Almqvist**, senior professor i psykologi
- **Malin Anniko**, universitetslektor i psykologi
- **Charlotte Bäccman**, universitetslektor i psykologi, även Centrum för tjänsteforskning
- **Henrik Gustafsson**, professor i idrottsvetenskap, institutionen för pedagogiska studier
- **Sven Hassler**, universitetslektor och docent i folkhälsovetenskap
- **Nadine Huchthausen**, doktorand i pedagogiskt arbete
- **Staffan Janson**, professor emeritus i folkhälsovetenskap
- **Charlotta Lindvall**, doktorand i pedagogiskt arbete
- **Victoria Lönnfjord**, universitetslektor i socialt arbete
- **Valerie Margrain**, professor i pedagogiskt arbete
- **Åsa Olsson**, universitetslektor och docent i pedagogiskt arbete
- **Birgitta Persdotter**, universitetslektor i socialt arbete, även FoU Välfärd Värmland
- **Siri Störe**, doktorand i psykologi
- **Maria Tillfors**, professor i klinisk psykologi
- **Brian Unis**, universitetslektor i omvårdnad
- **Jessica Westman**, universitetslektor i psykologi

2.4 INTERNATIONELLT

CBUs internationella kontakter i pågående forskningsprojekt framgår av beskrivningen av forskningsprojekten i avsnitt 2.1. Under år 2022 har forskare med anknytning till CBU haft en rad internationella kontakter och engagemang. Nedanstående lista ger exempel:

- EACLIP (The European Association of Clinical Psychology and Psychological Treatment)
- EERA (European Educational Research Association)
- ICCRP (The International and Canadian Child Rights Partnership)
- ISPCAN (The International Society for the Prevention of Child Abuse & Neglect)
- NERA (The Nordic Educational Research Association)
- NFBO (Nordisk Förening mot Barnmisshandel och Omsorgssvikt)
- NNGE (Nordic Network for Gifted Education)
- Nordic Network CPP
- Nordiskt nätverk för forskning om våldsutsatta barn
- NOSM (Norsk Forening for Søvnmedisin)

2.5 SAMVERKAN

I Under 2022 har fastare former för samverkan utvecklats. Det regionala intresset från både Region Värmland och kommuner i Värmland har fortsatt varit stort. Flera av forskningsprojekten som beskrivs i avsnitt 2.1 genomförs eller planeras i samverkan med dem. Det handlar om att identifiera forskningsfrågor som är relevanta för praktiken, att samla in data och att sprida resultaten så att de kommer verksamheterna tillgodo. CBU har en inriktning mot tillämpad forskning och det finns nu väl etablerade kontakter för samarbete.

Under 2022 har regelbundna möten med RUC (Regionalt utvecklingscentrum för skola) och FoU Värmland hållits. Förutom ömsesidig uppdatering har det lett till planer för konkreta samarbeten framöver; dels planeras nästa heldagsseminarium 2023 i samarbete med RUC och dels undersöks möjligheten för att FoU Värmland och CBU samarbetar kring en utvärdering av ett pilotprojekt som Region Värmland vill genomföra. RUC har också haft kontakt med GiftED och i samarbete med Värmlands kommuner planeras nu en professionsutveckling om särskilt begåvade elever för lärare; kommunerna vill också samarbete vid utveckling av handlingsplaner för särskilt begåvade barn.

Den rådgivande kommittén för CBU som hade utsetts år 2021 började sitt arbete som planerad under 2022. I kommittén ingår Ulf Axberg (ordförande, psykolog, professor, Faculty of Social Studies, VID Specialized University, Oslo), Tina Olsson (ledamot, socionom, M.P.A., Ph.D., docent, Institutionen för Socialt arbete, Göteborgs universitet), Elisabeth Kilström (ledamot, regionråd, KD, ordförande Kultur- och bildningsnämnden, Region Värmland), Linda Larsson (ledamot, oppositionsråd S, Karlstads kommun) och Maria EH Larsson (ledamot, docent, forsknings- och utbildningschef Region Värmland). Ledamöterna är utsedda av rektor efter förslag av fakultetsnämnden för Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap för perioden 2022-01-01 – 2024-12-31. Avsikten var att under året utse ytterligare en eller två ledamöter som är forskare. Det har ännu inte gjorts, bland annat eftersom det har varit mycket svårt att finna tider för möten redan i den befintliga gruppen, vilket hade blivit ännu svårare med fler ledamöter. En doktorandrepresentant, Nadine Huchthausen, utsågs av doktoranderna knutna till CBU och valdes under våren av doktorandsektionen vid Karlstad studentkår.

Ledamöterna i kommittén kommer från andra lärosäten, Region Värmland och Karlstads kommun, vilket breddar CBU:s kontaktyta och ökar möjligheterna till samverkan. Kommittén har under 2022 haft tre sammanträden som innehöll uppdateringar av CBU:s verksamhet, diskussion av frågor med relevans för CBU och inspel från kommitténs ledamöter. Det har varit givande diskussioner i god anda. Kommitténs ledamöter önskade presentationer om de forskningsprojekt som CBU har och två sådana presentationer (om GiftED forskarskolan och om SOFIA-studien) hölls under året.

2.6 LOKALER OCH UTRUSTNING

CBU har inga egna lokaler och ingen egen utrustning. Forskare med anknytning till CBU har kontor inom sina respektive ämnen.

2.7 UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Styrkor

Forskningen vid CBU är flervetenskaplig och inriktad på att komma till nytta i praktiken inom främst hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst. Forskarna med anknytning till CBU representerar en rad olika ämnen såsom psykologi, folkhälsa, socialt arbete, pedagogiskt arbete och omvårdnad. Flera har gedigna erfarenheter av både epidemiologisk och tillämpad forskning medan andra är i början av sin forskarkarriär. Det berikar forskningsmiljön.

Det finns nu en kärngrupp av engagerade forskare som deltar regelbundet i många av CBU:s aktiviteter. Under 2022 har flera nya doktorander tillkommit och även några seniora forskare. SeminariEVERKSAMHETEN är öppen för alla forskare med intresse för CBU:s forskningsområden, både de som vill engagera sig i större omfattning och de som bara kan delta ibland.

Genom regelbundna forskningsseminarier och internat med diskussioner och projektpresentationer har forskarna som är knutna till CBU lärt känna varandra bättre under 2022. Det ger en ökad gemensam kunskapsbas och det har gjort det lättare att se möjligheterna för samarbete.

Det finns nu en tydlig struktur för CBU:s arbete med återkommande forskningsseminarier, forskningsinternat på våren och ett populärvetenskapligt heldagsseminarium på hösten. Det finns ett ökat antal pågående forskningsprojekt och forskningsansökningar (varav två framgångsrika) samt utökade kontakter och samverkan med olika aktörer inom akademien och praktiken.

Förutom föreståndaren har det under 2022 också funnits en biträdande föreståndare. Målet är att framöver ha ett ledningsteam med tre forskare för att tillsammans utveckla CBU, fördela arbetsuppgifter och säkerställa hållbar och långsiktig uppbyggnad och kunskapsöverföring i centret.

Tillämpad forskning, det vill säga forskning som sker i samarbete med praktiken och vars resultat sprids till i praktiken, är en viktig del i CBU:s verksamhet. Det motsvarar ett av de strategiska målen för 2019-2023 vid Karlstads universitet (Dnr C2018/313): "Vår utbildning och forskning kännetecknas av nära relationer med det omgivande samhället".

Det finns en väl fungerande regional samverkan med både Region Värmland och kommunerna i Värmland. Under år 2022 har till exempel ett forskningsprojekt om barn som anhöriga i primärvården i Region Värmland och ett projekt om barns psykiska hälsa i skolan i samarbete med Karlstads kommun fått medel. Dessutom hölls ett heldagsseminarium om barn som anhöriga i CBU:s regi som vände sig till professionella, beslutsfattare och

forskare. Målet är att fortsätta med minst ett liknande seminarium per år. Tillsammans med RUC (Regionalt utvecklingscentrum för skola), forskarskolan GiftED och andra forskare inom pedagogiskt arbete planeras en professionsutbildning för lärare om undervisning för särskild begåvade barn med start 2024. CBUs internationella kontakter har ökat under 2022 (se exempel ovan).

Svagheter

En svaghet som till viss del kvarstår sedan CBU startade år 2021 är att många forskare är engagerade i projekt som startade innan CBU kom till och att dessa projekt behöver slutföras innan man kan ta på sig nya projekt. Forskarna har ofta inte utrymme i sin tjänst för uppdrag inom CBU. Detta kan leda till att det kan vara svårt att medverka i olika sammanhang eller att ta interna eller externa uppdrag med kort varsel.

De flesta forskare vid CBU kommer från ämnen med mycket undervisning. Det kan vara svårt att synkronisera långsiktig planering av undervisningen och externfinansierad forskning där beslut om finansiering fattas först flera månader efter att ansökan lämnats in, där andelen beviljade ansökningar ofta är låg och där beviljade projekt ska påbörjas med kort ställtid. Även uppdragsforskning ska oftast påbörjas med kort varsel. Det kan leda till att enskilda forskare kan komma i kläm när nya projekt ska påbörjas samtidigt som sedan tidigare planerad undervisning kvarstår. Det kan också leda till att man avstår från att söka medel för forskningsprojekt, trots att utlysningen passar CBUs inriktning väl och chanserna att erhålla medel kan vara goda.

Några forskningsämnen som till exempel sociologi, omvårdnad eller oral hälsa är hittills inte alls eller i liten omfattning representerade i CBU.

CBU har i motsats till flera andra forskningscentra vid Karlstads universitet inga egna lokaler utan forskarna har sina kontor hos sina respektive ämnen. Externa forskare som i framtiden kan vara knutna till CBU under en kortare eller längre tid, t.ex. gästforskare eller postdoks, kan komma att behöva en tillhörighet där de har möjlighet att möta andra CBU-forskare i en daglig kontakt.

Det är i nuläget ibland svårt att veta hur universitetens och fakulteternas långsiktiga strategier konkret ska förverkligas inom ramen för CBUs verksamhet och vilka möjligheter som finns, till exempel i form av strategiska satsningar som kan vara relevanta för CBU. Också kontakten mellan CBU och andra forskningscentra skulle kunna utvecklas; det finns i nuläget inget gemensamt forum för erfarenhetsutbyten och eventuell samverkan.

Det finns behov av att göra CBU mer känt på nationell nivå. Enskilda CBU-forskare har samarbeten med forskare och forskargrupper vid andra lärosäten eller med nationella organisationer, men CBU som forskningscentrum behöver etableras mer.

Möjligheter

Barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor är ett aktuellt ämne där det finns ett stort intresse inte bara i forskarvärlden utan också i samhället, bland allmänheten samt professionella och organisationer som arbetar med dessa frågor. Det finns upparbetade kontakter för lokalt och regionalt samarbete och därför goda möjligheter att finna samarbetspartners för tillämpad forskning och spridning av resultaten.

Det finns också goda möjligheter att ansöka om forskningsmedel såväl inom ramen för allmänna projektansökningar som riktade utlysningar. En gemensam programansökan planeras inom CBU, gärna tillsammans med forskare vid andra lärosäten. Forskningsansökningar för mindre projekt kan vara ett bra alternativ, framför allt för forskare som är i början av sin forskarkarriär.

Det finns nu goda förutsättningar för att intensifiera och utöka nordiska och internationella samarbeten och utbyten. Framför allt handlar det om att attrahera postdoks och gästforskare – det kräver dock finansiering som kan vara svår att uppnå om enda möjligheten är externfinansierade projekt.

Det finns utrymme för fler forskningsprojekt och forskare hos CBU. Hittills har det visat sig att det finns stora fördelar med en bred forskningsansats och att olika ämnen, metoder och projekt berikar varandra. På sikt skulle man kunna tänka sig undergrupper kring specifika forskningsfrågor och –metoder för att uppnå spetskompetens.

Hot

Ett hot som nämndes i förra årets verksamhetsberättelse var att CBU omfattar ett stort forskningsområde och att det kan finnas en risk att den forskning som initieras och bedrivs på CBU kan komma att sträcka sig över för många områden som var för sig är relevanta, men som inte blir tillräckligt starka för att kunna bygga upp spetskompetens.

En minskad budget inför 2023 begränsar möjligheterna att växa för CBU. Som nystartat centrum har CBU haft en särskild satsning från universitet, men den upphör 2023. Två år är en kort tid för att bygga upp ett centrum. CBU är sårbart ekonomiskt och relativt små förändringar av kostnaden för olika aktiviteter kan få stora konsekvenser. Det leder till en försiktig planering som kan utgöra ett hinder för fortsatta satsningar.

I 2022 års verksamhetsuppdrag för institutionerna vid båda fakulteter vid Karlstads universitet slås fast att fakulteten skall sträva efter ökad externfinansiering. På liknande sätt nämns i dekanbeslut HS 5/22 (Dnr HS 2022/35) som ett av målen och uppdrag för CBU inför 2023 att "Forskningen skall utvecklas genom ökad extern finansiering samt vetenskaplig publicering av hög kvalitet". Enligt arbetsordningen för forskningscentrum (Dnr C2020/253) får ett forskningscentrum förvalta forskningsprojekt och ekonomiska medel för dessa, men ett forskningscentrum får inte ha egen anställd personal, utan verksamheten bedrivs i stället genom

personal anställda på universitetets institutioner. Denna konstruktion kan skapa lojalitetskonflikter hos forskare när både ämnet och centret önskar förvalta beviljade medel. Att kunna hänvisa till en befintlig tvärvetenskaplig forskningsmiljö/ett centrum stärker ansökningar och ökar chansen att ansökan beviljas. Ur centrets perspektiv är det viktigt att det finns incitament för att lägga ner avsevärt arbete på forskningsansökningar, dvs det är önskvärt att beviljade forskningsansökningar som har tagits fram med stöd av centret också förvaltas av centret.

Forskare kan också komma i kläm när befintliga undervisningsuppdrag ska vägas mot ett ökat forskningsengagemang. För att uppnå forskning av hög kvalitet och spetskompetens är det inte tillräckligt att forskare deltar i enstaka forskningsprojekt utan det behövs en viss volym av olika projekt som med fördel kan samordnas inom ramen för ett forskningscentrum. Det kan till exempel vara fleråriga forskningsprogram med delprojekt som även inkluderar doktorander och postdoks.

Analys

Målet är att CBU ska vara en stark forskningsmiljö där forskning av god kvalitet bedrivs som är tillräckligt specialiserad för att kunna uppnå spetskompetens och samtidigt relevant i en bredare tillämpad kontext.

Under de närmaste åren finns ett fortsatt behov av att konsolidera centret och att utöka verksamheten så att det finns fler aktiva forskare med forskningsprojekt och publikationer i centret. Centret behöver också bli mindre sårbart ekonomiskt. Tre forskningsområden börjar utkristalliseras som skulle kunna utgöra framtida fokusområden med potential för spetskompetens:

1. forskning med anknytning till hälso- och sjukvård, skola inklusive elevhälsa och socialtjänst som rör både förekomsten av problem som insatser på olika nivåer, från universella till indikerade insatser. Det finns en stor efterfrågan hos berörda parter, såväl på regional som på nationell och internationell nivå, och det finns goda förutsättningar för forskning i samverkan med praktiken. CBU har dessutom en unik sammansättning av flervetenskapliga kompetenser.

- etik och metod i forskning med barn. I Sverige finns för närvarande en livlig debatt och ett stort intresse för forskningsetik, men det handlar sällan om forskning med barn, även om barns rätt att delta i t.ex. forskning har aktualiserats i och med att barnkonventionen år 2020 har blivit svensk lag. Internationellt är barns aktiva deltagande i forskning (participatory research) en mycket aktuell fråga. CBU driver för närvarande två forskningsprojekt om etik i forskning med barn och har under 2022 väsentligt utökat sina internationella kontakter.
- forskning om våld och övergrepp mot barn och unga. Forskning knuten till CBU avser främst epidemiologisk forskning där man följer utvecklingen över tid genom longitudinella eller upprepade tvärsnittsstudier. Även relativt nya områden som hedersvåld och våld mellan unga beaktas.

En stor del av forskningen vid CBU är inriktad mot tillämpning i praktiken. Det finns en stor efterfrågan från praktiken att ta del av forskningsresultat, men även av praktisknära forskning i samverkan. Forskningsfinansiärer efterlyser i ökad utsträckning samverkan mellan forskning och praktik som en förutsättning för att bevilja medel. Flera forskare med anknytning till CBU har redan idag ett nära samarbete med kommuner, hälso- och sjukvård

och organisationer/myndigheter som arbetar med barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, både på lokal och på nationell nivå. Det handlar till exempel om samverkan med Socialstyrelsen, SKR, Region Värmland och kommuner i Värmland. En viktig fråga för CBU under kommande år är att utveckla ett långsiktigt och hållbart samarbete med praktiken. Det är tydligt att CBU under 2022 har blivit mer känd hos regionala och nationella aktörer och i flera fall har nya samarbeten inletts. Vi behöver arbeta vidare med de strukturella förutsättningarna för samverkan som går utöver enskilda forskares kontakter och nätverk så att även CBU generellt uppfattas som en värdefull samarbetspartner.

Sammanfattningsvis har CBU goda förutsättningar att utvecklas till en stark forskningsmiljö. Det finns intresserade och engagerade forskare från ett flertal vetenskapliga ämnen. Vi har under år 2022 lärt känna varandra bättre och börjat arbeta med gemensamma projekt. Ett önskemål är att framöver kunna utöka gruppen med fler doktorander, postdocs och även gästforskare. Det finns även goda förutsättningar för samverkan med praktiken och det omgivande samhället. Aktuella hinder är begränsningar i tid och ekonomi, avsaknad av egna lokaler och strukturella oklarheter i relationen mellan center och ämnen.

Personerna på bilden är, från vänster till höger: Evelina Landstedt, Jessica Westman, Brian Unis, Charlotta Lindvall, Kjerstin Almqvist, Victoria Lönnfjord, Gisela Priebe, Sven Hassler, Siri Störe, Maria Tillfors, Carolina Jernbro, Fanny Gyberg och Mikael Hagström.

